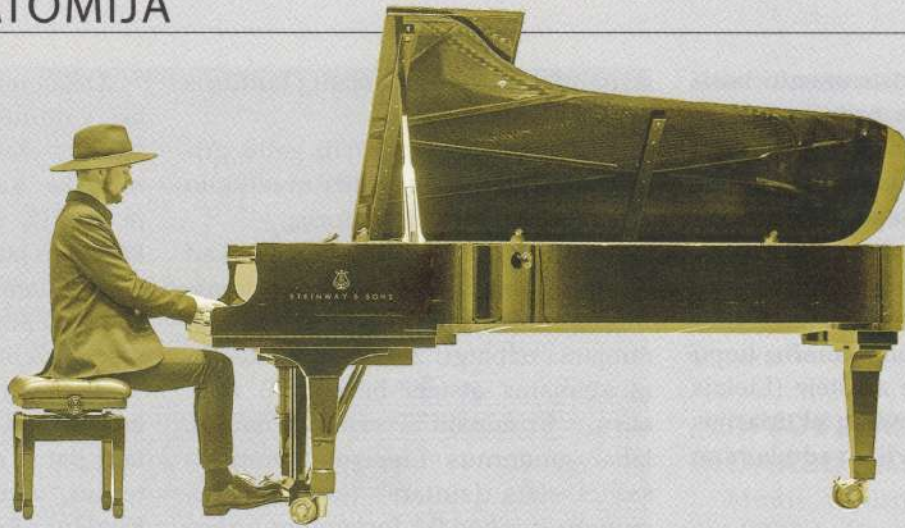

Pasirinkti klavišinį instrumentą – atsakinga užduotis. Kelios esminės išvalgos turėtų padėti įvertinti kiekvieno instrumento plusus ir minusus, tačiau rekomenduoju visomet pasitarti su specialistu.

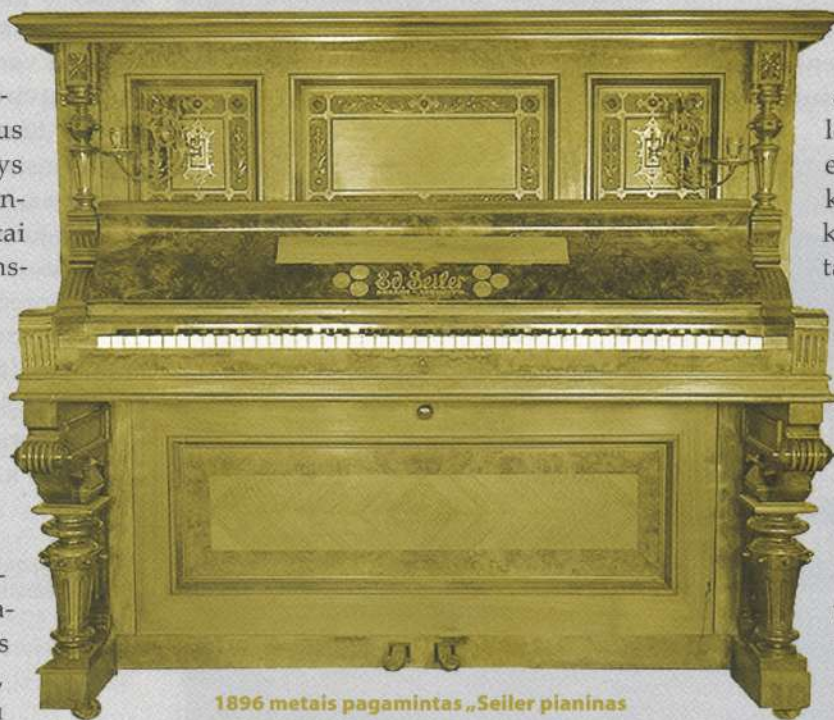
Naujas instrumentas yra brangus pirkinys, bet jis kur kas ilgiau išlaiko nepriekaištingą

100 metų ir daugiau sulaukę instrumentai laikomi antikvariniais. Patirtis byloja, kad dažnai tai tėra baldai, nes jų savybės taip suprastėjusios, jog be didelės restauracijos nemalonu ar tiesiog neįmanoma groti. Restauruojant tvarkomas mechanizmas, akustika ir estetika.

Naujas ar senas, restauruotas ar originalus, akustinis ar elektrinis?

estetinę išvaizdą, mechanizmo būklę ir rezonansinės plokštės elastingumą. Tokius instrumentus renkasi rizikos vengiantys klientai, puikiai suprantantys, kad rimti koncertai atliekami tik naujais instrumentais, o gerą skonį formuoja subtilūs dalykai. Per kelis dešimtmečius instrumentai atpinga, nes atsiranda išorės defektų, susidėvi mechanizmas, senesnių mediena dėl prastų laikymo sąlygų praranda elastingumą, sutrūkinėja. Mažai naudotas instrumentas vis dar gali būti tinkamas, bet tuo atveju ypač svarbu jo istorija ir bendra būklė, kurią įvertins tik patyręs derintojas.

1896 metais pagamintas „Seiler pianinas

Kiekvienos srities darbus įmanoma atlikti atskirai, bet tik visuma leidžia pasiekti reikiamą efektą. Restauracija gali kainuoti beveik tiek pat, kiek naujas instrumentas, tačiau ir atlikus visus darbus instrumentas anaip tol nepasiekia pirminio lygio. Tokiai operacijai dažniausiai ryžtasi neįkainojamą palikimą gavę ar sentimentus jaučiantys klientai ir kolekcionieriai, kuriems svarbiausia konkretus unikalus instrumentas, jo istorinio dizaino detalės. Labai retai pasitaiko originalių gerai veikiančių instrumentų, nors ir jiems reikia nuolatinės priežiūros. Žinoma,

jie yra istoriškai įdomūs ir tinka groti savo malonumui.

Mūsų amžiuje elektronika ir skaitmeninės technologijos neabejotinai daro didžiulį poveikį muzikos instrumentams ir visam muzikinio ugdymo procesui. Remdamasis asmenine patirtimi galiu nubrėžti aiškia linija tarp elektroninių ir akustinių klavišinių muzikos instrumentų. Pirmiausia verta pasakyti, kad akustinis instrumentas teigiamai veikia žmogaus fiziologiją. Vibracija, sklindanti nuo stygų ir dekos, atlikėjui leidžia pajusti sąmoningai retai kada suvokiamą malonumą, o erdvę užpildanti medienos vibracija suteikia ypatingą, kiekvieno instrumento unikalų gyvo garso pojūtį. Ilgainiui tai gali išsivystyti į priklausomybę gerąja to žodžio prasme. Mėgstu sakyti, kad savo malonumo dozę kasdien reikia susigroti.

Elektroniniai instrumentai tokio efekto nesukuria, negana to, tikro mechanizmo pojūtis yra tik geriau ar prasčiau imituojamas priklausomai nuo modelio kokybės ir kategorijos. Tai ypač aktualu profesionalams, gebantiems subtiliai jausti mechanizmo veikimą nuo plaktuko pakilimo iki stygos užgavimo momento. Tačiau šie instrumentai turi aibę galimybių „žaisti“ muziką (angliškai, vokiškai, rusiškai, itališkai ir kt. kalbomis tas pats žodis turi reikšmes „groti“ ir „žaisti“) – išgauti įvairius tembrus, ritmus ir specialius efektus, leidžia groti su ausinėmis nekeliant išorinio triukšmo ir t. t. Tai taip pat įdomus ir kūrybingas procesas, nebeatsiejamas nuo šiuolaikinio meno ir ypač nuo popkultūros.

Skaitmeninių instrumentų nereikia derinti, tačiau sugedusius dažniausiai tenka išmesti. Nors jie pigesni, vis dėlto ilgalaikėje perspektyvoje akustinis instrumentas daug patikimesnis. Beje, neteisinga būtų manyti, kad elektroniniai instrumentai visiškai nereikalauja derinimo. Kartą klientas paprašė sureguliuoti naujai įsigyto „žaislo“ imituojamus tikrų instrumentų mechanizmų garsus

Patentuota Duo Vox sistema

(slopintuvų pakilimo, plaktuko pagavimo, kėliklio atsirėmimo, kitus tikrų instrumentų mechanizmų skleidžiamus garsus) bei temperacijos būdą ir unisono grynumo arba, kitaip saktant, nederėjimo lygį. Įdomu tai, kad tokiuose instrumentuose įdiegiamos technologijos, leidžiančios išvengti jiems būdingo garso sterilumo, o akustiniai instrumentai konstruojami ir derinami priešingai – kuo labiau išgryninant garsą ir maksimaliai sumažinant pašalinių mechanizmo garsų poveikį. Šalia jau minėtų akustinių ir elektroninių klavišinių instrumentų skirtumų ypač svarbus obertonų vaidmuo. Obertonas – pagrindinį toną papildantis šalutinis tonas, aukštesnis už pagrindinį, su juo susiliejantis ir suteikiantis garsui tam tikrą atspalvį, tembrą. Nesunku išgirsti, kad akustinių instrumentų tembras yra pilnesnis, sodresnis, ir natūralesnis mūsų klausai.

Apie akustinių ir elektroninių instrumentų skirtynes savo mintimis pasidalino pianistas, kompozitorius ir improvizatorius Giedrius

Nakas: „Visų pirma jaučiu tikro ir „gyvo“ daikto mechanizmą, kuris kiekvieno instrumento kitoks. Skirtingų instrumentų pojūtis skirtingose erdvėse sukuria skirtingas galimybes. Tarkim, filharmonijos fortepijonas padeda sukurti kitokią nuotaiką ir atmosferą nei paprastas pianinas, nors tai nereiškia, kad pirmasis visada geriau. Kiekvienu atveju instrumentas inspiruoja kūrėją, nes reikia prisitaikyti prie klaviatūros svorio ir tembro. Daugiau skirtingų garsinių spalvų galiu išgauti akustiniais nei steriliai suprogramuotais elektroniniais instrumentais, nebent anų būklė tragiška. Tikras instrumentas turi savo aurą, labiau inspiruoja, gali „užkabinti“ pradedančius mokytis ir tapti lemiama paskata norėti groti. Tik, deja, žmonės tokiems instrumentams neskiria pakankamai pinigų, todėl dažnu atveju skaitmeninis instrumentas už, pavyzdžiui, 1000 eurų skambės geriau ir smagiau negu tiek pat kainuojantis prastos būklės pianinas, kurį dar reikės derinti, prižiūrėti ir saugoti. Tačiau elektroniniai tembrai labai įdomūs norint išplėsti garsų paletę. Tai keičia grojimo stilių, manierą ar „žaidimo“ su garsu būdą. Man svarbu ir tai, kad elektroninius instrumentus visur galiu nusivežti, juos lengva įgarsinti koncertuose, patogu naudoti įrašams.“

Šiuolaikinės technologijos leidžia viename instrumente suderinti akustines ir elektronines galimybes. Po akustinių instrumentų klaviatūra įmontuojama MIDI sistema, suteikianti anksčiau minėtas galimybes, arba gaminami instrumentų prototipai be stygų, tačiau su mechanizmu ir deka, juose gyvo garso efektas sukuriamas garso kolonėlės membranos virpesius perduodant į deką. Pastarieji instrumentai yra ypač brangūs.

Ir vis dėlto nepamirština auksinė taisyklė – svarbiausia pasirinkti muzikavimo kryptį, o tik paskui priemonę. ■

Audrius BLAŽIŪNAS
Lietuvos fortepijonų derintojų asociacijos vadovas